

A pártfogó felügyelet mint jogintézmény hazai fejlődésének áttekintése az 1900-as évektől napjainkig, különös tekintettel a fiatalkorúak pártfogó felügyeletére

An overview of the domestic development of probation as a legal institution from the 1900s to the present day, with particular regard to the probation of juveniles

Jónás Kitti Anett

doktorandusz
Debreceni Egyetem,
Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
jonaskittianett@gmail.com

Absztrakt

Cél: A tanulmány célja egy olyan komplex, speciálprevenციót előállító, bűn-megelőzési feladatkörrel, nevelési célokkal rendelkező háttérintézmény történeti áttekintése, amely egészen az 1900-as évektől napjainkig nyújt időbeli betekintést a jogintézmény alakulásába, különös tekintettel a fiatalkorúak pártfogó felügyeletére.

Módszertan: A tanulmány feldolgozásához történeti módszert, ezen felül feltáró és leíró jellegű elemzést alkalmazott a szerző. Szükségesnek tartotta, hogy a jogtörténet által – a szakirodalmakban leírtakra támaszkodva – feltárja a releváns forrásokat. Továbbá szükségesnek látta az intézmény valóságsszféráját, összefüggő működéseinek körülményeit vizsgálni, annak érdekében, hogy az elméletileg kimutatott előzményeit a jövőre nézve kamatoztatni lehessen.

Megállapítások: A pártfogó felügyelet mint jogintézmény egy történelmi fejlődés eredménye, ezáltal szervesen kapcsolódik a múlthoz és hat a jelen viszonyaira. Ahhoz, hogy megértsük ezen jogintézmény preventív tartalmát, elengedhetetlen a történetiségének feltárása, ismerete, hiszen ezáltal lehetővé válik

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024. 12. 05. Átdolgozás: 2025. 03. 03.
Elfogadás: 2025. 08. 24.

a hatályos jogalkalmazás megértése. A cikk feltárja, hogyan és miért fejlődött olyanná, ahogyan ma is ismerjük és alkalmazzuk. Egy történeti kutatás során szerzett tapasztalatok olyan gazdag kincstárára tehetünk szert, amely a jogpolitika számára egyaránt jelentőségteljes.

Érték: A tanulmány megírása során a szerző arra törekedett, hogy megismerje a jogintézmény történeti szemléletmódját és ezek feltárásával erősítse a jövőre néző hasznosságát.

Kulcsszavak: pártfogó felügyelet, fiatalkorú bűnelkövetők, büntetőjog, büntetés-végrehajtási jog

Abstract

Aim: The purpose of this study is to provide a historical overview of a complex background institution that produces special prevention, has crime prevention tasks and educational goals, and provides a temporal insight into the evolution of the legal institution from the 1900s to the present day, with particular to the guardianship of juveniles.

Methodology: To process the study, I used a historical method, henceforth an exploratory and descriptive analysis. I considered it necessary to explore the relevant sources through legal history, relying on what is described in the literature. Furthermore, I saw it as necessary to examine the reality of the institution, the conditions of its connected operations, in order to make use of its theoretically demonstrated antecedents for the future.

Findings: Probation as a legal institution is the result of a historical development. In this way, it is organically connected to the past and affects the conditions of the present. In order to understand the preventive content of this legal institution, it is essential to explore and know its history, as this makes it possible to understand the effective application of the law. It explores how and why it evolved into what we know and use today. We can acquire such a rich treasury of experiences gained during historical research that is equally significant for legal policy.

Value: During my study, I tried to get to know the historical perspective of the legal institution and to strengthen its usefulness for the future by exploring them.

Keywords: probation, juvenile offenders, criminal law, law on execution of punishment

Bevezetés

Tanulmányom során a tárgyalt témakörrel kapcsolatban a hazai kialakulás és fejlődés legfontosabb mérföldköveit érintem szakirodalmi állásfoglalások alapján. Ezentúl a fő hangsúlyt a fiatalok pártfogó felügyeletére teszem. Fontos megemlíteni, hogy a tárgyalt témakör történeti bemutatása 2015-ig tart, tekintettel arra, hogy 2015-től „napjainkig” nem történt érdemi változás a tárgyalt témakört érintően. Ezen időszak egy közel tízéves periódust jelent, amelyről semmilyen érdemi információ nincsen. Nem tekintetem feladatomnak a pártfogó felügyelet mint jogintézmény felszínre kerülő különböző nézeteiről részletes történeti áttekintést nyújtani. Továbbá nem képezte feladatomat a büntetés-végrehajtás és a pártfogó felügyelet közötti kapcsolat vizsgálata sem.

„*A pártfogói reform létrejöttének előzménye világszerte jellemző büntetőpolitikai gyakorlat, mely a büntetőeljárás során a szankciók mellett érvényesíteni kívánja az alternatív megoldások hangsúlyosabbá tételét.*” (URL1). A pártfogó felügyelet elsődleges célja a bűncselekményt elkövetők ellenőrzésén és irányításán keresztül a társadalom védelme és a társadalomba való visszaillesztés. Másodlagosan pedig nevelési célokat szolgál. A pártfogó felügyelet büntetéshez vagy intézkedéshez kapcsolódik, ennek érdekében a pártfogó felügyelet elrendelhető a feltételes ügyészi felfüggesztés tartalmára, a feltételes szabadság tartalmára, a próbára bocsátás próbaidejére, a jóvátételi munka előírása mellett és a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaidejére (Blaskó, 2023). „*A fiataloknál kötelező előírás a pártfogó felügyelet és nem eseti mérlegelés kérdése.*” (Vermees, 1982).

Balogh Jenő a fiatalok büntetőjogáról a következők szerint vélekedett, mely felvetésének kulcseszköze a pártfogó felügyelet. „*Ha sikerülne megfelelő módok alkalmazásával csökkenteni a fiatalok bűncselekményeinek jelenlegi számát, vagy legalább sikerülne megakadályozni azoknak további növekedését, akkor kevesebb lenne az a sok jogsértés és károsítás, amelyet a fiatalok bűncselekményei okoznak, s egyúttal megmentenénk több ezer fiatalnak a munkaerőjét és egyéni szabadságát a nemzet gazdasági ereje részére.*” (Balogh, 1909).

Angyal Pál szavait felhasználva szeretnék indítékot adni a jogintézmény szükségességére, ezáltal a jövőre néző folyamatos szakmai megvilágítására: „*Majd föl kell kutatnunk az orvoslás és a védekezés lehető legjobbnak mutatózó módjait, ki kell osztanunk az állam és társadalom között az őket illető szerepeket. De addig is ébresszük föl a társadalom érdeklődését e kérdések iránt, bizonyítsuk be, hogy itt is ép úgy, mint a gyermekvédelemben, nemcsak emberbaráti munkát végzünk a támogató közreműködéssel, hanem végeredményben önmagunkat védelmezzük.*” (Angyal, 1908).

A hazai pártfogó felügyelet történeti fejlődése

A pártfogás hazai fejlődésének történetét jelentősen megnehezítették a történelmi események. Megnehezítette az 1848–49-es forradalom, az I. világháború, majd a II. világháború, de említést kell tenni a szocializmusról is (Dávid, 2014).

A pártfogás hazai történetének áttekintését a 19. század második felétől érdemes kezdeni. Ezen időszakban a filantróp társadalmi szerveződések fénykorukat élték (Szabó, 2019), az 1867-es kiegyezés és konszolidáció idején lépett előtérbe a rabsegélyező egylet. A rabsegélyező egylet Buda-Pesten 1773-ban alakult azzal a céllal, hogy a vagyontalan foglyoknak és az elítélteknek megkönnyítsék a polgári életben való visszatérését. 1900-ban huszonegy, 1909-ben pedig a Patronage Egyletek Országos Szövetségének nyilvántartása szerint már harminchárom rabsegélyező egylet tevékenykedett Magyarországon. Feladatuk koordinálást az Országos Patronage Tanács végezte. *„A hazai patronázs tevékenység törvénybe iktatásáról, állami feladatként történt megfogalmazásáról az 1878. évi V. tcz. 27. §-a rendelkezik először.”* (Belovics & Vokó, 2014). Majd a rabsegélyező egyletek beleolvadtak a patronázs egyesületekbe, és a továbbiakban a Patronage Egyesületek Országos Szövetsége nevet viselte. A szakmai hangsúly pedig már a gyermek- és fiatalkorúak segítésén volt (Szabó, 2019). A patronázs a büntetőjogi reformmozgalmak terméke. A bűnüldözésről alkotott kép megváltozása, a bűnelkövetők közötti differenciálás, a bűnözés komplex jelenségeként való felfogás, a kriminalitás okainak vizsgálata kiszélesítette a korábbi rabsegélyezés meghatározását (URL2).

Lehetővé tették a gyermek- és ifjúságvédelem modern rendszerének megteremtését, a patronázs mozgalom és büntetett fiatalok utógondozását, a javító nevelés alkalmazását. Háttérbe szorította a szabadságvesztést, amely a fiatalok büntetőjogi helyzetének bizonyos enyhülését eredményezte (Szabó, 1961). Azonban az 1900 évek elején *„a pártfogó intézmény ez idő szerint több helyütt még csecsemő korát élte”* (Angyal, 1908). Ezen időszak alatt a Patronage Egyesületek Országos Szövetsége igyekezett becsempészni a magyar társadalom szívébe a gyermekmentés szociális és erkölcsi gondolatát (Angyal, 1908).

Ahhoz, hogy a *„patronázs hatóságok és intézmények egységes, céltudatos és tervszerű eljárást kövessenek, s területén a fiatalok védelmére szükséges társadalmi egyesületek és intézmények létesüljenek, megfelelő társadalmi mozgalmat kellett kezdeményezni, megfelelő irányítással és vezetéssel”* (Finkey, 1943). A Patronage Egyesületek Országos Szövetségének nagy eredménye a patronázs munka fokozása, a pártfogói rendszer kidolgozása, a züllésnek indult fiatalok segélyre szoruló családtagjainak, valamint a fogházban lévők családtagjainak anyagi és erkölcsi támogatása volt (Angyal, 1908). Az Országos

Patronázs Kongresszus kiemelkedő napirendi pontját képezte a patronázs munka labilitása, mellyel kapcsolatban a következő kérdésfelvetések születtek: „Milyen legyen a hivatásszerű büntettek irányában kifejthető patronázs-tevékenység keretei? Nevezetesen van-e egyáltalán hely patronázs munkának a hivatásszerű büntettek ügyeiben az eljárás előkészítő szakaszában, és ha igen az a pártfogó tevékenység a társadalmi jellegű patronázs-tevékenység útján vagy inkább hivatalnokok által végeztessék-e el?” (URL3). A kongresszus által felvetett kérdések is arra irányultak, hogy a patronázs egyesületek nem tudtak elegendő számú és komoly hivatású szakembert pártfogóként pártfogó tisztviselői feladatkör ellátására állítani (Finkey, 1933). Ennek érdekében Angyal Pál a következők szerint érvelt: „... itt van már az ideje, hogy az igazságügyi kormány szervezze és betöltse a nagyobb forgalmi helyeken a pártfogó tisztviselői állásokat” (Angyal, 1908).

A patronázs története igazolja, hogy a régi világban az egyház, egyházi személyek indították el a gyermekvédelmet (Finkey, 1933). Ezen időszakban a lelkesek és tanítók készséggel álltak rendelkezésre a megsegítés esetében. Ennek ellenére Angyal Pál a következők szerint fektette le álláspontját: „arra is van elég példánk, hogy az említettekhez intézett megkeresések sikerre nem vezettek” (Angyal, 1908). Ezen meglátás alapján azonban az erkölcsi romlás veszélyének kitett fiatalok ügyével kapcsolatos eredményes munka eléréséhez szükséges volt egy pártfogói intézmény kiépítése. Egy életrevaló szemléletet vetett fel dr. Sándorfy Kamill bírósági jegyző, amellyel Angyal Pál is szimpatizált. A szemlélet a következő volt: „... rendeleti úton községi pártfogói tiszt, akár a község által nyújtandó mérsékelt javadalmazás mellett is és ahol kell, akár több ily tisztség, legyen szervezve ennek a tisztnek betöltése végett egy a főszolgabíróból, a fiatalok bírójából, a községi jegyzőből, a helybeli lelkészekből, tanítókból, s a községi bíróból álló jelölő-biztoság, melynek jelölései alapján maga a nép válassza a pártfogót” (Angyal, 1908). Angyal Pál a közveszélyes fiatalok bünelkövetők utógondozásával kapcsolatban pedig lefektette, hogy csak is hatósági jogkörrel rendelkező hivatalnokokat alkalmazzanak, tekintettel arra, hogy egy társadalmi munkakörben patronázs munkavállalók nem tudnak mit kezdeni a „nehézfiúkkal”, tartanak tőlük és csak kevesen vállalják a kockázatot (Mezey, 1996).

„A bűnügyi igazságügyi patronázs tehát három munkakört foglalt össze: a gyermekvédelmet, a fogházmisztit és a letartóztatási intézetből, a biztonsági és a javítónevelő intézetekből kikerült gyerekek s ezek családjainak a gondozását.” (Finkey, 1993). Ez a három felvetés kapcsolódik a legközvetlenebbül a bűnözés elleni küzdelem büntetőpolitika feladatába. A megoldás hangsúlya egyrészt a gyermekek és a fiatalok kriminalitásának, másrészt a visszaesés

leküzdésének problémájára összpontosult. A második feladatkör pedig általános természetű volt, mivel kapcsolódott a szociális patronázs munkába is, tehát adott esetekben érintkezni kellett a gyermekvédelemmel, különösen a családvédelemmel foglalkozó hatóságokkal és intézményeivel, mivel csak összhangban lehetett hatékonyan fellépni a fiatalok erkölcsi védelme érdekében, és segítségükre sietni. Hangsúlyozottan kiemelendő, hogy a felügyelő hatóságok hatáskörébe első sorban csupán csak az erkölcsi züllés útjára tévedt gyermekek és fiatalok ügye tartozott (Finkey, 1943).

Finkey Ferenc álláspontja a következőket fektette le: a büntetőpolitika problémájának megoldásaként a szerencsétlen sorsú, elhagyatott vagy elhanyagolt nevelésű és erkölcsi züllésnek kitett gyermekekről és fiatalokról való gondoskodást és megmentést kell biztosítani, továbbá jó erkölcsű, szorgalmas nevelést, mely mozgalom pozitív kriminalitást eredményezhet (Finkey, 1993). Különösen kiemelendő Angyal Pál munkássága, hiszen a nevéhez fűződik a pártfogás máig használatos megnevezése (URL4). Szívügye volt a rabsegélyezés és patronázsmozgalom. A züllésnek indult fiatalok megmentése érdekében több lehetőséget is megragadott, nagyszámú publikációjának jelentős része foglalkozik e témakörrel (Nagy, 2013). Angyal Pál egy olyan új szervezetet, pártfogó egyesületet hirdetett, amelynek nem az alamiznaosztogatás volt a célja, hanem az egyének talpra állítása oly módon, hogy a pártfogás maga segítsen az abban részesített egyéneken (Angyal, 1908).

Újabb lendületet adott az igazságügyi patronázsmozgalomnak az 1908. évi XXXVI. törvénycikk a büntetőtörvénykönyvek és a bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról (továbbiakban: I. Büntetőnovella), s az azt kiegészítő 1913. évi VII. törvénycikk a fiatalok bíróságáról. Mindkettő Balogh Jenő igazságügyi miniszter kezdeményezése volt. Ez a két törvény korszakalkotó lépés volt a gyermekek és fiatalok büntetőjogi kezelésében (Finkey, 1943). „Magyarországon az 1908-as I. Büntetőnovella illesztette bele a pártfogó felügyelet jogintézményét a büntetőjog szankciórendszerébe.” (Borbíró, Gönczöl, Kerecsi & Lévay, 2019).

Ezáltal 1910-től a fiatalok kriminalizációjának kezelése fejlődésnek indult, mivel az I. Büntetőnovella szabályai új eszközt adtak a fiatalok bíróságának kezébe, annak érdekében, hogy a fiatalok elkövetőt felmentsék abból a környezetből, mely a vesztét okozta, és lehetővé tették, hogy megismerhesse a becsületes, dolgozó életet (Balogh, 1909). A bűncselekményt elkövetett fiatalok speciális prevenciója érdekében elengedhetetlen volt az eljárásjog és gyermekvédelem megreformálása. A megoldás a következő megfogalmazott tételen alapult: „a fiatalok büntetőjoga a gyermekvédelem szankciós zárköve” (Lévay, 2008).

A fentebb részletezettek alapján az I. Büntetőnovella lehetővé tette a próbára bocsátást a javulékony, de veszélyeztetett fiatalokúakkal szemben (Dávid, 2014), továbbá lehetővé tette a javítóintézetből történő kísérleti kihelyezésnél és a feltételes szabadságra bocsátásnál magaviseletük állandó felügyeletét a fiatalokúak további bűnelkövetésének megakadályozása érdekében. Ezen feladatokat a patronázs egyesületek tagjai vagy önkéntesen vállalkozó személyek látták el. Az igazságügyi miniszter csak az ügyek nagyobb számának megnövekedése esetén nevezett ki a bíróság mellé pártfogó tisztviselőt (Kerecsi, 1993). Tehát a pártfogó tisztviselő közvetlenül annak a bíróságnak volt alárendelve, amely mellett alkalmazták. A pártfogó tisztviselő feladatkörébe tartozott a fiatalokú magaviseletének felügyelete és a kirendelt pártfogók felügyeletének ellenőrzése is (Igazságügyi Minisztérium, Tudományos és Tájékoztatási Főosztály, 1985).

Az I. Büntetőnovella nem a megtorlásra, a büntetésre helyezte a hangsúlyt, hanem a gyermek megjavítására, megmentésére (Farkas, 1913).

A próbaidő alatt tanúsított kifogástalan magaviselet az eljárás megszüntetését eredményezte, míg a büntetendő cselekmény elkövetése, erkölcstelen életmód folytatása, erkölcsi züllés vagy a felügyeleti szabályok megszegése pedig ítéletet vont maga után. A büntetőjogi beavatkozás során nem a bűncselekmény súlya dominált, hanem sokkal inkább a fiatalokú pszichés állapota és társadalmi integrációjának szolgálata (Nyerges & Kóta, 2003).

Az I. Büntetőnovella kimondta, hogy ha a fiatalokúval szemben próbára bocsátást alkalmaztak, akkor a felügyeletével megbízható volt a törvényes képviselője, de erkölcsi fejlődése segítése miatt gyermekvédő egyesület, vagy akár hivatal vagy menhely is a segítségére állhatott (Hollósvölgyi, 2023). Magyarországon az I. Büntetőnovella II. fejezete fogadta el a gyermek- és fiatalokú bűnözés legmodernebb eszméjét, és helyes alapokra fektette a fiatalokúakra vonatkozó büntetőjogát. Ezen időszak alatt került felkarolásra a gyermekvédelem és a patronázs rendszer. A magyar büntető igazságszolgáltatás szerkesztésében említi a patronázst. *„A patronázs szó általában, illetőleg tágabb értelemben jelenti a bajbajutott, akár önhibájukból, akár önhibájukon kívül álló okokból szerencsétlen sorsú embertársaink felebaráti támogatását és segítségét. [...] Különös, illetőleg szorosabb értelemben azonban patronázs alatt rendszerint az elhagyatott, az erkölcsi züllés lejtőjére sodort vagy már bűnelkövető gyerekek, fiatalokúak és felnőtt büntetettek iránti emberbaráti segítséget, ezeknek a további süllyedéstől való megmentésére irányuló feladatot értjük.”* (Finkey, 1943). Egyrészt az anyagi problémáknak, erkölcsi veszélynek kitett, előreláthatólag a bűnözés útjára kerülő gyermek, fiatalokú és annak családja erkölcsi megsegítését, a bűnisméltés elkerülését, másodrészt

a bűncselekményt elkövetett személyek társadalomba való visszaillesztését és rendszeres megsegítését.

A züllésnek indult, bűnöző gyermekek és fiatalkorúak védelmét a következő szervek látták el: fiatalkorúak bírósága, fiatalkorúak felügyelő hatósága, a közigazgatási hatóságok (igazságügyi miniszter, rendőrség, gyámhatóság), társadalmi patronázs szervek (URL5). Már ezen időszakban is a patronázs ügyeket intéző hatóságoknak – a felügyelő hatóságnak, a gyermekvédelemnek, a családvédelemmel foglalkozó hatóságoknak és intézményeknek – a fiatalkorúak erkölcsi védelme érdekében összhangban kellett eljárniuk. Viszont a Fiatalkorúak Felügyelő Hatóságához szorosan csak az igazságügyi patronázs munka tartozott, vagyis csak „*az erkölcsi romlásnak kitett vagy züllött és bűnelkövető gyermekek és fiatalkorúak ügye.*” (Finkey, 1943). Finkey Ferenc munkássága során hangsúlyozta, hogy az 1909. évi 27.400. sz. IM rendelet akként rendelkezett a felügyelő hatóság hatásköréről, hogy elsősorban csupán csak az erkölcsi züllésnek kitett, javítóintézeti nevelésre szoruló fiatalok ügye képezte részét a patronázs munkának. A felügyelő Hatóság feladata pedig abból állt, hogy a javítóintézetből, fiatalkorúak fogházából szabadon bocsátott fiatalkorúak ügyeit elbírálják, javaslatokat fogalmazzanak meg az igazságügyi miniszternek a feltételes szabadon bocsátásról, vagy esetleg a fiatalkorú javítóintézetbe történő visszaküldéséről. Az 1913. évi VII. törvénycikk már rendelkezett a fiatalkorúak büntetésének végrehajtásáról is (Finkey, 1943).

Az I. Büntetőnovellánk alapeszméje is az volt, hogy azon gyermek- és fiatalkorúakat, akik bűncselekményt követnek el, nem büntetni, hanem megmenteni kell. „*Nem a megtorlás, hanem a megelőzés, a fiatalkorú erkölcsi megjavítása a fő.*” (Finkey, 1999).

Finkey Ferenc szavaival élve az I. Büntetőnovella „*az első céltudatos kriminálpolitika törvényünk, a fiatalkorúak büntetési rendszerének gyökeres reformja, oly két nagyjelentőségű intézmény, amelynek megvalósulásával végre mi is elértünk a büntetőjogi reformállomások sorába, a megtorlás rideg, egyoldalú kultiválása helyett az okos megelőzésnek, a bűnözés elleni tervszerű védekezésnek, a büntetés tényleges alkalmazása nélküli javításának, az erkölcsi jellegű büntetésnek gondolatát ültettük be a jogrendünkbe.*” (Mezey, 1996).

Az I. Büntetőnovella és végrehajtási rendeletei kétféle pártfogó között tett különbséget. Az egyik az igazságügyi miniszter által kinevezett hivatásos pártfogó felügyelő, a másik a társadalmi pártfogó, aki a gyermekvédő egyesületek tagjai közül került kiválasztásra (Kerecsi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). A hivatásos pártfogó felügyelők zömmel pedagógusok, kisebb számban pszichológusok, vagy pedig mindkét diplomával rendelkezők voltak (Kiss & Csáki, 1982). A hivatásos pártfogó felügyelő inkább ellenőrzési tevékenységet látott el,

továbbá eleget tett a környezettanulmányok elkészítésének, mely során megvalósult a fiatalkorú megismerése – beleértve a szűkebb és tágabb környezetének megismerését is –, neveltségi szintjének felmérése, a veszélyeztetettség okok feltárása, majd ezáltal a pártfogói foglalkozás céljainak meghatározása. A fiatalkorú mindennapos magatartása és életvitelének megismerése érdekében kiépítésre kerültek a kapcsolatok a fiatalkorú otthonában, munkahelyén vagy tanintézményben élőkkel, dolgozókkal (Gábor, 1969). Különösen fontos volt azért is megismerni a fiatalkorúak környezetét, hogy nincs-e kitéve erkölcsi romlásnak, nem indult-e züllésnek, amennyiben igen, a bíróság pártfogót rendelt ki, és ha szükséges volt ideiglenes gondozása és megfelelő ellátása iránt is intézkedett (URL6). Tehát a hivatásos pártfogó felügyelő jelen volt a fiatalkorúak ügyeinek tárgyalásakor, jelentett a gyámhatóságnak, gondoskodott az intézeti elhelyezésről. A társadalmi pártfogók pedig inkább segítették a fiatalkorúakat nevelésükben, munkahely keresésben, segélyezésben, gyógyításban (Kerezi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). A társadalmi pártfogók között sok volt a pedagógus képesítésű: óvónő, általános iskolai tanár, igazgató, gyógypedagógus, de előfordult ügyész és szakmunkás végzettségű is (Kiss & Csáki, 1982). A bíróságot pedig az információszerzésben és a fiatalkorú elkövetők felügyeletében „*pártfogók segítették, s szükség esetén az igazságügyi miniszter a bíróságnak közvetlenül alárendelt pártfogó tisztviselőt, azaz hivatásos pártfogót rendelt ki.*” (Dávid, 2014).

A Patronázs Szövetségek Magyar Egyesülete volt az, amely „*becsempészte a magyar társadalom szívébe a gyermekmentés szociális és erkölcsi gondolatát*” (Angyal, 1908), Azonban nem volt tartós a tevékenysége, mivel kitört a II. világháború. 1943-ban a visszaesők magas számát a következők szerint magyarázták: „*a kibocsátott elítéltekkel szemben sem az állam, sem a társadalom nem helyesen, sőt mostohán, szűkkeblűen s ki merem mondani, oktanul és könnyelműen járnak el. A társadalom elítéltektől való irtózása és a napok alatt felélhető rabkeresmény egyenes utat biztosított az éhhalálhoz vagy a visszaeséshez, hisz munkát nem kapott a szabadult, vagy ha kapott is, ha értesültek múltjáról, elbocsátották.*” (Dávid, 2014).

A szocializmus idején az utógondozás hanyatlásnak indult, amely azt eredményezte, hogy 1950-re szinte teljesen megszűnt. Az 1951. évi 34. tvr. a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjogi és büntető eljárási rendelkezésekről a helyi tanácsok, végrehajtó bizottságok kezébe adta a fiatalkorúak ellenőrzésének és gondozásának feladatát, amelynek következtében a civil tevékenység és maga a pártfogás is háttérbe szorult (Kerezi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). A tanács végrehajtó bizottsága az ellenőrzést legkésőbb a 18. életév betöltéséig végezte. Kötelező volt a 18. életév betöltése után a személy elhelyezését és munkába állását

elősegíteni, valamint a szükséges támogatást megadni (Igazságügyi Minisztérium, Tudományos és Tájékoztatási Főosztály kiadványa, 1985).

A pártfogó tevékenységére nem tér ki a jogszabály. A fiatalkorúak pártfogó felügyeletét „*gyámhatósági feladatkörbe utalva integrálta az államigazgatásba. Problémát okozott, hogy a helyi végrehajtói bizottságok úgy kapták meg a feladatokat, hogy sem költségvetési, sem személyi-szakmai feltételek nem lehetnek mellérendelve, mely jelentős megterhelést adott a számos egyéb teendő is ellátó gyámhatóságnak.*” (Kerezsi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). „*Tehát a hatalmi, államvédelmi összefüggések kialakítottak egy olyan struktúrát, melyben egy tipikusan a büntetőjog-szolgáltatással és büntetés-végrehajtással kapcsolatos jogintézmény kicsúszott a természetes közegéből, a büntető igazságszolgáltatásból és mindenféle költségvetési, intézményi és szakmai feltételeket, mellérendeléseket nélkülözve betagosították egy kényszerű integrációval az államigazgatásba.*” (Nyerges & Kóta, 2003). Az 55/1960. (XII. 22.) számú kormányrendelet rendelkezett először az utógondozásról, de ez a kormányrendelet a börtönből szabadultak munkába állását taglalta, melyet a tanácsok hatáskörébe utalt. Nem írt elő magatartási szabályokat és nem rendelkezett a szabadlára bocsátottak ellenőrzéséről sem (Dávid, 2014).

Az első átfogó szocialista büntető törvénykönyv, a 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről (továbbiakban: Btk.) fogalmazta meg először a fiatalkorúakkal kapcsolatosan a pártfogó felügyelet törvényi szabályait. A Btk. 100. § (1)-(3) bekezdései kimondták, hogy „*az a fiatalkorú, akit a bíróság próbára bocsátott, javító-nevelő munkára ítelt, vagy akivel szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtását felfüggesztette, pártfogó felügyelet alatt áll. A pártfogó felügyelet alatt áll az a fiatalkorú is, akit feltételes szabadságra bocsátottak, illetőleg akit a javítóintézetből ideiglenesen elbocsátottak. A pártfogó felügyelet tartama alatt a fiatalkorú a kijelölt pártfogó személy felügyelete alatt áll, és köteles a számára előírt magatartási szabályokat megtartani.*” „*A törvény indokolása szerint a pártfogás célja a nevelő hatás fokozása, illetve a fiatalkorú reintegrációjának elősegítése.*” (Borbíró, Gönczöl, Kerezsi & Lévy, 2016). Ezen időszakban a szociológia és kriminológiai kutatások a figyelmet a társadalom halmozottan hátrányos helyzetű rétegeinek problémáira irányította, valamint arra, hogy a deviáns jelenségek különösen gyakoriak az iskolákban. Nyilvánvalóvá vált, hogy a bűnözés (egyéb deviáns jelenségek) leküzdésére új megoldások szükségesek, olyan megoldások, amelyek az eddiginél hatékonyabb eszközt jelentettek (Gönczöl & Kerezsi, 1993).

A fiatalkorú elkövetőkkel foglalkozó pártfogó szolgálat megalakítására 1970-ben került sor a 2016/1969. számú kormányhatározat alapján a 131/1970. (M.K.15.) NM utasítással. „*Az utasítás a korábban Btk.-ban szabályozott*

pártfogó felügyelet ellátására hivatásos pártfogó szervezetet állított fel a társadalmi pártfogók munkája mellé. Megyénként a pedagógus képzésű pártfogók számát 3-6, a fővárosban 8-12 főben állapították meg. Irányításuk, továbbképzésük biztosítása a megyei-fővárosi gyermek- és ifjúságvédő intézet igazgatójának feladata lett.” (Hollósvölgyi, 2023). *„Pedagógus végzettségű hivatásos pártfogók dolgozhattak a megyei/fővárosi gyermek- és ifjúságvédő intézet igazgatójának felügyelete alatt. Az utasítás és a hozzá kapcsolódó, a gyermekvédelmi eljárásról szóló 6/1969. MM. rendelet széles körében határozata meg eljárás bármely szakaszába kirendelhető hivatásos pártfogók feladatát.”* (Gönczöl & Kerecsi, 1993). Ezen időszakban újra megindultak a szociológia és kriminológiai kutatások, melyek a figyelmet a társadalom halmozottan hátrányos helyzetű rétegeinek problémáira irányította, valamint arra, hogy a deviáns jelenségek különösen gyakoriak az iskolában. Nyilvánvalóvá vált, hogy a bűnözés (egyéb deviáns jelenségek) leküzdésére új megoldások szükségesek, olyan megoldások, amelyek az eddiginél hatékonyabb eszközt jelentettek (Gönczöl & Kerecsi, 1993).

„A pártfogó felügyelet, mint a bűnözés megelőzését szolgáló intézményrendszer kialakulása a szabadságvesztésből szabadult elítéltek utógondozásából fejlődött ki.” (Igazságügyi Minisztérium, Útmutató a társadalmi pártfogók munkájához, 1983). *„Magyarországon az 1975-ös büntetőjavaslat volt az első lépés a felvilágosodás eszméit is tükröző korszerű Btk. és büntetési rendszer megalakítására.”* (Igazságügyi Minisztérium, Tudományos és Tájékoztatási Főosztály kiadványa, 1985). Ez a javaslat javítóintézetek felállítását is elrendelte (Igazságügyi Minisztérium, Tudományos és Tájékoztatási Főosztály kiadványa, 1985).

Az 1975. évi 20. számú törvényerejű rendelet a szabadságvesztésből szabadult személyek utógondozásáról értelmében az utógondozás egy szélesebb kategória, mely magában foglalta a pártfogó felügyeletet. Azonban nem érintette a fiatalok pártfogó felügyeletét. Az utógondozás állami összefogásának feladata a bírósághoz került, egyúttal a felnőtt korúak hivatásos pártfogói hálózata is létrehozásra került. A bíróság elrendelte annak a szabadságvesztésből szabaduló személynek a pártfogó felügyeletét, akit szigorított őrizetből bocsátottak el, aki kitiltás hatálya alatt állt, vagy akivel szemben az újabb bűnelkövetés megelőzése érdekében kötelező magatartási szabályok előírására és felügyeletére volt szükség. Tehát a pártfogó felügyelet főként a visszaesőkre terjedt ki. Első ízben azon elítéltekre, akiket hosszabb tartalmú szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés végrehajtása alatti fegyelmezetlen magatartásuk miatt a bíróság nem bocsátotta őket feltételes szabadságra. Megjegyzendő, hogy *„feltételes szabadságra bocsátás esetén nem volt helye a pártfogó felügyelet elrendelésének, mivel a feltételes szabadságra bocsátottakat a rendőrség ellenőrizte”* (Igazságügyi

Minisztérium, Útmutató a társadalmi pártfogók munkájához, 1985). A törvényerejű rendelet viszont nem érintette a fiatalok pártfogó felügyeletét, de pozitív irányba terelte a pártfogás fejlődését, az igazságügyhöz való kapcsolatát, valamint a hivatásos pártfogói szervezet létrehozását (Nagy, 1985). „Ezzel megindult a büntetőpolitika elmozdulása az elsősorban általános megelőzést célzó (és döntően represszív szempontokat érvényesítő) eszközök alkalmazásától a speciális prevenció, az egyéni megelőzés irányába.” (Gönczöl & Kerezsi, 1993). Györgyi Kálmán szerint azért volt nagy jelentőségű az 1975. évi 20. számú tvr., mert ez volt az első törvényhozási megoldás, amely a visszaesőkkel szemben nem a represszió fokozásával kívánt fellépni (Igazságügyi Minisztérium, Tudományos és Tájékoztatási Főosztály kiadványa, 1985). 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (továbbiak: II. Btk.) lehetővé tette, hogy a büntetőjogi rendszer részét képezze a pártfogó felügyelet (Kerezsi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). A II. Btk. a pártfogó felügyeletet beépítette a büntetések és intézkedések rendszerébe. A II. Btk. lehetőséget adott arra, hogy „új alternatív büntetési és intézkedési formák bevezetésével az eddigieknél hatékonyabbnak tűnő jogi eszközöket adott a bűnüldöző és igazságszolgáltatási szervek kezébe.” (Gönczöl & Kerezsi, 1993). A hatályos jog már helyesen és egyértelműen a társadalom védelmében és a prevencióban határozta meg a büntetés célját (Vigh, 1980).

„Az 1978-as Btk. az intézkedés kettős célját határozta meg: az elkövető ellenőrzésével akadályozza meg, hogy újabb bűncselekményt kövessen el (társadalomvédelem), és a szociális feltételek megteremtésével nyújtson segítséget a reszocializációhoz (prevenció)” (Dávid, 2013). A törvény kötelezően kiszabandó járulékos intézkedésként szabályozta a pártfogó felügyeletet a felfüggesztett szabadságvesztés, a próbára bocsátás, a feltételes szabadságra bocsátás és javítóintézetből ideiglenesen elbocsátás esetében. Továbbá a rendszer hivatásos és társadalmi pártfogókból állt, illetve a gyámhivatalhoz kapcsolta az intézményt [6/1980. (VI. 24.) OM rendelet, a fiatalok pártfogó felügyeletéről, a javítóintézeti nevelésről és egyes eljárási rendelkezésekről]. Ezen törvény nagy hangsúlyt fektetett a pártfogó felügyelői tevékenység szakmai meghatározására, tekintettel arra, hogy a II. Btk. léptette hatályba, hogy a fiatalokkal foglalkozó hivatásos pártfogók kizárólag pedagógusok lehetnek, továbbá a társadalmi pártfogók 50%-át is pedagógusok tették ki. A fiatalok révén már fontos tapasztalatokat szerző, embert és speciálisan fiatalokat is szerető, megfelelő pedagógiai érzékkel rendelkező pártfogó felügyelő volt az, aki megértette a fiatalok problémáit, szót tudott érteni velük és családias jellegű kapcsolat kialakítására volt képes. Azonban ez azért nem volt teljeskörűen megfelelő, hiszen egy pártfogói tevékenységet számos más aspektusból is meg kell tudni

közelíteni, mint például fel kell tudni világosítani a jogkövető élet fontosságáról, valamint a törvénybe ütköző magatartás jogkövetkezményeiről is. A pártfogók képzettsége a felsőoktatásban megszerzett diplomához volt kötve. Ezen túl pedig gondoskodtak a folyamatos, speciális továbbképzésekről (Vermes, 1982).

Az 1990-es években a szakmai fejlesztés hiánya miatt a jogintézmény válságba került, azonban „*a megreformálására a kétezres évek elején az új kettős nyomtávú büntetőpolitikai irányvonal megfogalmazásakor került sor.*” (Borbíró, Gönczöl, Kerecsi & Lévy, 2019). A kilencvenes években megnövekedett a pártfogó felügyelők munkaterhe, nem volt megfelelő a szakmai felkészültségük, az eszköztelenség és a szervezetlenség volt főként a válság oka. „*Hiába bővült az 1990-es évektől kezdve az alternatív szankciók rendszere, nem volt adott az annak végrehajtására alkalmas intézményrendszer, hiszen a jogalkotó úgy építette be a szabadságelvonással nem járó szankciókat a hazai büntetési rendszerbe, hogy nem teremtette meg a működés szakmai, gazdasági, infrastrukturális hátterét.*” (Szabó, 2019). 1997-ben a kodifikátorok abba az irányba mentek, hogy a gyermek- és fiatalkorúak büntetőjogi szempontból értékelhető megjelenését gyermek- és ifjúságvédelmi reakció kövesse, amely azt jelentette, hogy a pártfogó felügyelet igazságszolgáltatási modelljét jóléti elemekkel színezték, amellyel egyfajta visszatérés történt a korai időszak eredményeihez (Nyerges & Kóta, 2003).

Az 1183/2002. (X. 31.) Korm. határozat a Pártfogó Felügyelői Szolgálat felállításának és működésének szabályozási elveiről határozott, és rendelkezett a működéseinek szabályairól. Az intézményi reform egy szervezetre integrálta, de elkülönült szervezeti egységként kezelte a fiatalkorú és a felnőttkorú elkövetőkkel foglalkozó pártfogókat. A Pártfogó Felügyelői Szolgálat az igazságszolgáltatáshoz kapcsolódott. Az Igazságügyi Minisztérium irányítása és felügyelete alatt működött tehát a fiatal- és felnőttkorúakkal foglalkozó szervezet. A 2003. évi XIV. tv. a pártfogókra vonatkozó egyes törvények módosításáról megszüntette a társadalmi pártfogó intézményét, valamint megszüntette a különbségtételt a hivatásos és társadalmi pártfogó között (Kerecsi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). Ezzel a lépéssel megtörtént az egyesítés, hiszen mind a fiatalkorúakra, mind a felnőttkorúakra vonatkozó pártfogói tevékenység az Igazságügyi Minisztérium kormányzati irányítása és szakmai felügyelete alá került. Nemcsak a pártfogó felügyeleti jogot gyakorló intézmény tekintetében következett be változás, hanem a pártfogó felügyelők jogállását illetően is. A pártfogó felügyelők munkáját megkönnyítették a pártfogó felügyelői asszisztensek. Szintén új munkakör vonatkozásában a gyámhivatal gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátor feladatát képezte, hogy a pártfogó felügyelőt tájékoztassa a pártfogolt esetleges korábbi gondozási és nevelésbe vételi tapasztalatairól, ezzel is segítve a pártfogó felügyelők hatékony munkavégzését (Korinek & Köhalmi, 2004).

A pártfogókra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi XIV. törvény bevezette a gyermekvédelmi rendszer, a pártfogó felügyelet és a jelzőrendszer tagjainak összekapcsolását. Az összekapcsolás érdekében bevezetésre került a gyermek- és ifjúságvédelmi koordinátor intézménye, melynek feladatát képezte az összehangolt megyei bűnmegelőzési feladatok és intézményi együttműködés révén a bűnmegelőzés hatékonyságának növelése (Kerecsi, Kovács, Párkányi & Szabó, 2015). 2011-ben szervezeti változáson esett át a pártfogó felügyelet, amikor is a területi államigazgatási szervezetrendszer átalakításával a korábbi megyei/fővárosi igazságügyi hivatalok szakigazgatási szervként integrálódtak a megyei kormányhivatalba [1191/2010. (IX. 14.) Korm. határozat a területi államigazgatási szervezetrendszer átalakítását megalapozó intézkedésekről]. A 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 59. §-a elrendelte a pártfogók kockázatelemző tevékenységét, valamint 2014 augusztusában a feltételes szabadsággal kapcsolatos pártfogó felügyelői feladatok végrehajtása a büntetés-végrehajtás szervezetéhez került át.

2015. január 1. napjától a magyar jogrendszerbe bevezetésre került a megelőző pártfogás mint jogintézmény, mely a bűnmegelőzési szempontból veszélyeztetett gyermek veszélyeztetettségének megszüntetésére irányuló gyermekvédelmi hatósági intézkedés. A gyermek- és fiatalkorú bűnmegelőzési szempontú veszélyeztetettségének megszüntetéséhez a megelőző pártfogó nyújt segítséget bűnmegelőzési tapasztalataival. Az intézkedés rendszertani helye a gyermekvédelemben található, azonban az intézkedés jogpolitikai célkitűzése a kriminológia területét érinti. A megelőző pártfogás rendszertani helyét azonban nem a büntető igazságszolgáltatás rendszerében, hanem a gyermekvédelemben jelölték ki. A jogintézmény törvényjavaslatának előterjesztését a következők szerint indokolta: *„Az elhúzódoó büntető eljárások során a fiatalkorú terheltnek nem kapják meg a szükséges segítséget és támogatást a visszaesés megakadályozása, a társadalomba való beilleszkedés érdekében, másrészt a gyermekkorú elkövetőkkel szemben sem tud adekvát módon foglalkozni a gyermekjóléti alap- és szakellátás”* (Herke-Fábos, 2022).

Zárógondolatok

Megállapítható, hogy a történelmi fejlődés a pártfogó felügyelet esetében azt igazolja, hogy a prevenció gondolata került előtérbe és nyert törvényi megfogalmazást, akár csak mellérendelt formában is. A tudományos szemlélet is azt tükrözi, hogy elsőként a fiatalkorú elkövetőket nyilvánította olyannak, akikkel szemben pedagógiai tartalmú büntetésnek állami és társadalmi támogatására egyaránt

szükség van. Így alkották meg a fiatalkorúak sajátos, felnőttektől eltérő felelősségre vonás rendszerét, és ezáltal létre jöttek a pártfogó és utógondozó intézmények. Ez a szemlélet a büntetőjogi reformtörekvésekkel került felszínre, sőt megteremtette a fiatalkorúak nevelésközpontú büntetőjogát (Vigh, 1989).

„A bűnismétlés megelőzése és az igazságos – a bűncselekmény társadalomra veszélyesség arányos – büntetés azonban nem mindig valósítható meg a kiszabható büntetés keretei között.” (Igazságügyi Minisztérium, Útmutató a társadalmi pártfogók munkájához. A pártfogó felügyelet és az utógondozás, 1983). *„Ezért egy olyan büntetés kiegészítő intézkedésre volt szükség, amelynek célja a bűnismétlés megakadályozása. Ezek egy része lehet az elkövető személyiségére ható, a személyi tulajdonsághoz igazodó, differenciált intézkedések rendszere. Más része abból a felismerésből ered, hogy az esetek jelentős részében elengedhetetlenül szükséges azoknak a környezeti feltételeknek a kedvező irányú alakítása is, amelyek a bűncselekmény elkövetését okozták vagy elősegítették. Ezeknek az igényeknek a felismerése hívta életre más intézmények mellett a pártfogó felügyelet intézményét is.”* (Igazságügyi Minisztérium, Útmutató a társadalmi pártfogók munkájához. A pártfogó felügyelet és az utógondozás, 1983).

A rendszer felépítésének alapja, hogy Magyarországon minden pártfogó felügyelettel kapcsolatos újdonság először a fiatalkorúak esetköréből indult ki. További következmény, hogy a fiatalkorúak pártfogó felügyeletét ellátó pártfogók munkájának fő célja a fokozottabban érvényesülő segítő effekt és a kontrollfunkció (Nyerges & Kóta, 1989).

A tanulmány összegzéseként és zárásaként aktuálisnak tekinthetjük Balogh Jenő sorait: *„Míg a felnőtt elítéltek megjavítása terén még a legjobb lelkiüket is elhagyja a remény, addig az elbukott fiatalkorúak felemelésének munkáját, legyen az bár megvalósíthatatlan eszmény, csüggedés nélkül végeznünk kell, mint a humanizmus parancsolta kötelességet. Ha azonban a dolgot mélyebben megvizsgáljuk, szemünkbe ötlük, hogy ez az emberbaráti tevékenység fiatalkorúak ezreit menti meg a tisztességes munkának, közülük is százakat megóv attól, hogy ellenünk büntetettek kövessenek el, egyúttal az államot azoktól az óriási költségektől, amelyeket a büntető eljárás lefolytatása, a börtönök fenntartása ma házáznak okoznak. Eszerint a fiatalkorúak megmentése olyan gazdasági cél is, melyet a társadalom értelmes részének szem előtt kell tartaniuk.”* (Balogh, 1909).

Felhasznált irodalom

- Balogh J. (1909). *Fiatalok és büntetőjog*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság.
- Balogh J. (1909). A patronage egyesületek. *Jogállam: Jog- és Államtudományi Szemle*, 8, 1–10.
- Blaskó B. (2023). *Magyar büntetőjog: Általános rész* (9., átdolgozott kiadás). Rejtjel Kiadó.
- Borbíró A., Gönczöl K., Kerecsi K., & Lévay M. (2016). *Kriminológia*. Wolters Kluwer.
- Borbíró A., Gönczöl K., Kerecsi K., & Lévay M. (2019). *Kriminológia* (2., átdolgozott kiadás). Wolters Kluwer.
- Dávid L. (2013). *A pártfogó felügyelet szerepe a fiatalok bűnelkövetésének megelőzésében* (Doktori értekezés). Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar.
- Dávid L. (2014). A pártfogás hazai fejlődésének története. *Jogtörténeti Szemle*, 16(1), 19–25.
- Farkas E. (1913). *A hivatalos pártfogó*. Stephaneum Nyomda R.T.
- Finkey F. (1933). *Büntetéstan probléma*. MTA Jogtudományi Bizottság.
- Finkey F. (1943a). Patronázs. *Magyar Szemle*, 44, 1–6.
- Finkey F. (1943b). *Patronázs-munka és a fiatalok felügyelő hatósága*. Attila Nyomda Részvénytársaság.
- Finkey F. (1999). *Fiatalok büntetése és a modern törvényhozás*.
- Gábor J. (1969). A hivatásos pártfogókról. *Állam és Igazgatás*, 19, 7–12.
- Gönczöl K., & Kerecsi K. (1993). Deviancia, emberi jogok, garanciák. In *Szöveggyűjtemény a szociális szakképzés számára*. T-Twins Kiadó.
- Herke-Fábos B. (2022). *A megelőző pártfogás a jogágak metszéspontjában*. Novissima Kiadó.
- Hollósvölgyi M. (2023). A magyar pártfogás története. *Magyar Rendészet*, 23(2), 127–140. <https://doi.org/10.32577/mr.2023.2.7>
- Igazságügyi Minisztérium (1983). *Útmutató a társadalmi pártfogók munkájához: A pártfogó felügyelet és az utógondozás*.
- Igazságügyi Minisztérium, Tudományos és Tájékoztatási Főosztály (1985). *Utógondozás, pártfogó felügyelet* (10. tanulmánykötet).
- Kerecsi K. (1993). A pártfogás kontroll vagy segítő kapcsolata. In Gönczöl, K., & Kerecsi, K., *Deviancia, emberi jogok, garanciák: Szöveggyűjtemény a szociális szakképzés számára* (pp. 25–35). T-Twins Kiadó.
- Kerecsi K., Kovács K., Párkányi E., & Szabó J. (2015). A pártfogó felügyelet szerepe a bűnelkövetésben, különös tekintettel a jogintézmény tervezett változásaira. In Vókó, Gy. (Szerk.), *Kriminológiai tanulmányok* 52. köt., (pp. 148–191). Országos Kriminológiai Intézet.
- Korinek L., & Köhalmi L. (Szerk.) (2004). *Acta Criminalis: A Pártfogó Felügyelői Szolgálat időszéri kérdései*.
- Lévay M. (2008). Az I. büntető novella fiatalokra vonatkozó rendelkezései. *Jogtörténeti Szemle*, (4), 28–32.
- Mezey B. (1996). Rabgondozás. *Börtönügyi Szemle*, 15(4), 135–146.
- Nagy F. (1985). Az utógondozás – pártfogó felügyelet hazai fejlődéséről. In *Utógondozás, pártfogó felügyelet* (10. tanulmánykötet). Igazságügyi Minisztérium.

- Nagy F. (2013). *Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományban*. Akadémiai Kiadó.
- Nyerges K., & Kóta T. (2003). Fiatalkorúak pártfogó felügyelete a gyermekvédelemben, a közigazgatásban és a büntetés-végrehajtásban. *Magyar Közigazgatás*, 53, 1–12.
- Szabó A. (1961). *A fiatalkorúak és a büntetőjog*. Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó.
- Szabó J. (2019). *Speciális prevenció és dezisztencia*. Országos Kriminológiai Intézet.
- Vigh J. (1980). *Kauzalitás, determináció és prognózis a kriminológiában*. Akadémiai Kiadó.
- Vermes M. (1982). A pártfogó felügyelet hatékonyságának vizsgálata. *Kriminológiai és kriminálisztikai tanulmányok*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: *Reform Közben, Épülő Intézményi háttér, országos egységesülő szakmai gyakorlat, műhelymunka a fővárosi és a megyei hivatalokban, gondolatok a Pártfogó Felügyelői Szolgálat első évéről*. http://kriminologia.hu/files/hatvani_erzsebet.pdf
- URL2: *Rabsegélyezés, Patronage-ügy, Utógondozás*. <https://www.kriminologia.hu/files/5508mezey.pdf>
- URL3: *A gyermek*. https://adt.arcanum.com/hu/view/AGyermek_1911/?pg=325&layout=s&query=hivat%C3%A1sszer%C5%B1+b%C5%B1ntettek
- URL4: *A pártfogás hazai fejlődésének története*. https://mersz.hu/keres/p%C3%A1rtfog%C3%A1s/hivatkozas/m736YOV1796_515#m736YOV1796_515
- URL5: *Hatósági és társadalmi embervédelem*. https://adt.arcanum.com/hu/view/BpStatKozlemlenyek_078_4/?query=igazs%C3%A1g%C3%BCgyi+patron%C3%A1zs&pg=206&layout=s
- URL6: *Ügyvedek Lapja, 1911., 28. évfolyam, 1-52. szám*. https://adt.arcanum.com/hu/view/UgyvedekLapja_1911/?pg=0&layout=s

Alkalmazott jogszabályok

- 1183/2002. (X.31.) Korm.- a Pártfogó Felügyelői Szolgálat felállításának és működésének szabályozási elveiről
- 1183/2002. (X.31.) Korm. határozat
- 1191/2010. (IX. 14.) Korm. határozat, a területi államigazgatási szervezetrendszer átalakítását megalapozó intézkedésekről
- 131/1970. (M.K.15.) NM utasítás
1908. évi XXXVI. törvénycikk a büntetőtörvénykönyvek és bűnvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról
1913. évi VII. törvénycikk a fiatalkorúak bíróságáról
1951. évi 34. törvényerejű rendelet, a fiatalkorúakra vonatkozó büntetőjog és büntető eljárás rendelkezéséről szóló

1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyv
1979. évi 11. törvényerejű rendelet a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról
2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyvről
2016/1969. számú kormányhatározat
27.100/1909. I.M. számú rendelet
55/1960. (XIII.22.) Korm. rendelet a börtönből szabadult személyek munkába állításáról
6/1969. NM. rendelet
6/1980. (VI.24.) OM rendelet
8/2013. (VI.29) KIM rendelet a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Jónás K. A. (2026). A pártfogó felügyelet mint jogintézmény hazai fejlődésének áttekintése az 1900-as évektől napjainkig, különös tekintettel a fiatalkorúak pártfogó felügyeletére. *Belügyi Szemle*, 74(4), 813–830. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2026.v74.i4.pp813-830>

Nyilatkozatok

Összeférhetlenség

A szerző nem jelentett összeférhetlenséget.

Finanszírozás

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Jónás Kitti Anett, aki a jonaskittianett@gmail.com e-mail címen érhető el.